

תצפית "המוציא כהלכה"

מדריך למורה להפעלה - הלכות בציעת הפת (פרק ג') / עמוד 1

הרעיון המרכזי: ריבוי הפרטים סביב אכילת לחם מחנך להכיר שה' הוא נותן הלחם ומקיים אותנו. כל שלב - מההכנה, דרך הברכה ועד האכילה - מזכיר זאת.

למידת הכנה:

- הקדימו בפני התלמידים, כי לימוד ההלכות הבאות מהווה הכנה לקראת הפעילות על יתר הלכות היחידה, ההצלחה בפעילות תלויה בלימוד המקדים - כך תגייסו אותם ללמידה ולהפנמה.
- הפנו את התלמידים לכותרות הפרק בספר, בקשו מהם לשער לפי הכותרות- מה נלמד על הלחם. בקשו מהם להעלות שאלות בהקשר לנושאים הנלמדים, מומלץ לרשום את השאלות ולבדוק אם יש תשובות לאחר הלמידה.

נושא הקנייה 1- הפסק בין נטילת ידיים לברכת המוציא (הלכות א-ג)

- ◇ היזכרו במושג **הפסק** (אותו למדנו ביחידה "**כללים בברכה ראשונה**"), בקשו מהתלמידים להגדיר את המושג "הפסק".
- ◇ הראו להם **3 תמונות- פה, רגליים ושעון (נספח 1)** ובקשו מהם לבדוק מהן ההלכות הקשורות לכל אחת מהתמונות בהקשר למושג 'הפסק':
- פה - ההלכות הקשורות ל'הפסק' בדיבור; רגליים - 'הפסק' בהליכה למקום אחר; שעון - 'הפסק' בהמתנה/ בזמן
- בהקניית הלכות אלה הדגישו את המושג 'צורך הסעודה', נראה ש'**לצורך הסעודה**' מותר ללכת או לבקש משהו לאחר הנטילה- כי הוא לא מסיח את דעתנו מהלחם- מהסעודה.

נושא הקנייה 2 - סדר בציעת הפת וברכת המוציא (הלכות ד-יז)

- ◇ למדו בכיתה את המושג '**בציעת הפת**' התייחסו להלכות ד - ח' (**בציעת הפת היא רק כאשר הכיכר גדולה**). לברר איתם מה יכולה להיות הבעיה בבציעת הפת בהקשר ל'הפסק' (שיהיה 'הפסק' אחרי הברכה עד שבוצע ואוכל, ניתן גם להסביר שהמושג "הפסק" יפגוש אותנו גם בהלכות נוספות: בין הנטילה לברכה, וגם בין הברכה לאכילה).
- ◇ בציעת הפת היא **אחרי הברכה**, אך אם הלחם קשה, בוצעים **לפני הברכה** (לקשר למושג 'הפסק' (שלא יהיה הפסק בין הברכה לאכילה), כמו כן, להתייחס להבדל בין יום חול ושבת).
- ◇ הדגישו את סדר בציעת הפת באמצעות אמצעי המחשה (לחם, מלח, סכין נטלה ומגבת, וכד'), **חלקו את השלטים של סדר הפעולות (נספח 2)** בין התלמידים ובכל פעם שהתלמידים יזהו את הפעולה, **יתלו אותה על הלוח לפי הסדר**. הדגישו בלימוד ההלכה את החשיבות של הלחם והכוונה באכילתו, וכיצד ההלכות מדגישות זאת (לדוגמה: בהנחת הידיים לפני הברכה - עשר האצבעות כנגד 10 המצוות הקשורות ללחם ועוד).
- ◇ ההדגמה של הנטילה קשורה לפרק קודם. לבחירת המורה אם רוצה לשחזר או להתחיל מהברכה על נטילת ידיים לאחר הנטילה ולפני הניגוב. חשוב להתייחס לברכה זו כיוון שמשעת הברכה לא מדברים. להלן השלבים (הכתובים בשלטים - נספח 2) עם הסעיפים שבהם הם כתובים:
- נוטלים ידיים. (שחזור מיחידה קודמת)

<< תצפית "המוציא כהלכה" מדריך למורה להפעלה - הלכות בציעת הפת (פרק ג') / עמוד 2 >>

- אם הפת גדולה וקשה - [ביום חול] חותכים מעט לפני הברכה. (ד, ו-)
 - אם הפת גדולה וקשה - [בשבת] מסמנים את מקום הבציעה. (ז)
 - מניחים ידיים על הפת. (ט)
 - מברכים המוציא, מקפידים לתת רווח בין המילה "לחם" למילה "מן". (ט)
 - בוצעים את הפת. (ד)
 - טובלים במלח שלוש פעמים. (יא)
 - אוכלים מהפת מיד בלי הפסק בין הברכה לאכילה. (יב, יג)
 - מחלקים את הפרוסות, להניח לפני המסובים - ולא לזרוק אותם ולא לתת ביד. (יד)
- תנו לכיתה להתאמן על סדר הפעולות: כל קבוצה תקבל את שלטי השלבים (נספח 2), ותסדר לפי סדר, אחר כך כל קבוצה תשווה את הפעולות שסידרה לכרטיס המלא של סדר הפעולות.

נושא הקנייה 3 - דיני קדימה בלחם (לבוגרים/ מתקדמים: הלכות טו-יט, לצעירים נסתפק בהלכות טז, יח).

- ◇ דיני הקדימה תלויים בכמה מרכיבים:
- **מין הלחם** (חיטה או שעורה וכ"ד)
- **איכות הלחם** קמח נקי או מלא (עם קליפות הגרעין-סובין) / כהה או בהיר - ככל שיש יותר סובין הלחם כהה יותר.
- **הערה לעיון:** בימנו לחם עם סובין הוא עשיר בסיבים תזונתיים, ולכן הוא משובח גם יקר יותר מלחם לבן. בעבר לחם כהה נחשב מאכל של עניים... לשיקולכם אם להעלות זאת בכיתה, אולי לערוך דיון ולשאול שאלת רב מושכלת. האם דיני הקדימה השתנו בשל השינוי בתפיסה הלחם בהווה.
- **מראה הלחם** (שלם או חתוך).
- ◇ ניתן להיעזר **בנספח 4** (להקריין על הלוח), לסמן בכל פעם 2 סוגים של לחמים ולבקש מהתלמידים לעיין בסעיף ולומר על מה להקדים לברך. שימו לב, שכל דיני קדימה תלויים בכוונה - "[הייתה דעתו](#)", כלומר, גם אם היו לחמים חשובים יותר, אך היתה דעתו לאכול דווקא מלחם מסוים - יבצע אותו. מושג זה למדנו ביחידה "כללים בברכה ראשונה".
- ◇ ניתן לשחק "מלחמה" במליאה או בקבוצות, בכל פעם "תנצח" הפת החשובה יותר.

מהלך הפעילות

חלוקת הכיתה לקבוצות:

חלקו את הכיתה לשתי קבוצות או יותר, בהתאם לשיקול דעת המורה. ניתן להשתמש בשמות לקבוצות לדוגמה: 'קבוצת המוציא', 'קבוצת לחם', 'קבוצת מלח', 'קבוצת הפסק'

1. פתיחה, הכנה והסבר לתלמידים

הכיתה מחולקת לקבוצות שפועלות **במקביל**: קבוצת הדגמה וקבוצות שעונות במהירות על שאלות עם משוב. הקרינו/ הדביקו את שלטי השלבים (נספח 2) על הלוח. סדרו על שולחן המורה את הנטלה, המגבת, הלחמניה, המלח. הזמינו את אחת הקבוצות (לדוג' "קבוצת לחם") לקדמת הכיתה, לעמוד בצד לצורך הדגמה.

<< תצפית "המוציא כהלכה" מדריך למורה להפעלה - הלכות בציעת הפת (פרק ג') / עמוד 3 >>

במקביל, שאר הקבוצות מקבלות את **"כרטיסי השאלות" (נספח 3)**, פותחות את הספרים "הלכות והליכות" בפרק ג', ועובדות על המענה לשאלות תוך כדי הדגמת "קבוצת לחם".

2. הסבירו:

- ◇ התשובות ב"כרטיסי השאלות" כוללות אות בסיום כל תשובה; האותיות של כל התשובות הנכונות ייצרו משפט בסוף כל כרטיס, ויש להעתיקה למלבן שבתחתית כרטיס השאלה, רק אם התשובה נכונה. אם יש שאלות עם יותר מתשובה נכונה – כל אות נכונה תיכנס למלבן.
- המשפט של כרטיס שאלות 1: הלחם מזין
- המשפט של כרטיס שאלות 2: הלחם הוא חשוב
- המשפט של כרטיס שאלות מס' 3: נכבד את הלחם
- ◇ השאלות ב"כרטיסי השאלות" בנויות **לפי סדר** ההלכות בספר כדי להקל על מציאת התשובות.

3. הדגמת "קבוצת לחם" לצד עבודה מקבילה של שאר הקבוצות

עם קבלת האות, תלמידי "קבוצת לחם" ניגשים בזה אחר זה, לפי הסדר, ומדגימים את שלבי ההלכה (בפנטומימה). המורה מכון אם זה יום חול או שבת.

שימו לב: לא חותכים את הלחם רק מראים בפנטומימה ומציינים בקול רם (אם זה שבת) – מסמנים ולא חותכים), אם זה יום חול – חותכים אך לא מפרידים לגמרי.

יש להקפיד על סדר הפעולות והדיוק בהלכה. התלמיד הבא ניגש רק אחרי שהקודם סיים במדויק; טעות או דיבור – חזרה להתחלה. המשקיפים עוקבים אחר הדיוק. הם יכולים להיעזר בשלטי הפעולות (נספח 2). במקביל, שאר הקבוצות עונות בכתב על השאלות ככל שיספיקו, ועוצרות כשהדגמת "קבוצת לחם" מסתיימת. בסיום כרטיס 1 עוברים לכרטיס 2 ו-3.

לבחירה, תלמידים שביצעו נכון – מקבלים תג "אלוף המוציא" (נספח 6)

4. החלפת קבוצות והמשך בסבבים

בסיום ההדגמה, "קבוצת לחם" מתיישבת ועוברת לענות על השאלות ו"קבוצת המוציא" ניגשת להדגמה. אם יש יותר משתי קבוצות – ממשיכים להחליף תפקידים בסבבים. אם לא הספיקו לענות על כל השאלות – מבצעים סבב הדגמה נוסף.

5. אופציה לכיתות בוגרות / מסוגלות

בסבב השני ניתן להוסיף את דיני קדימה באכילת לחם (הלכות טו-יט). במקום לחמניה, מניחים תמונות של לחמים שונים (נספח 4), והקבוצה בוחרת את הלחם המתאים לברכה כחלק מההדגמה.

6. התאמות לרמת הכיתה

- ◇ החלטה אם ללמד כהכנה גם את מקבץ ההלכות על דיני קדימה.
- ◇ בחירה בין שתי רמות של כרטיסי השאלות עם ציון הסעיף לצד השאלה או ללא ציון הסעיף.
- ◇ גזירת דפי "כרטיסי השאלות" לשאלות בודדות והסרת שאלות – לרמה נמוכה יותר.

7. סיום וסיכום

עוברים במליאה על חלק מהתשובות של הקבוצות, מתקנים ומדייקים במידת הצורך. קוראים את המשפטים שהתקבלו, ומקשרים לערך, מבררים כיצד ההלכות מדגישות את חשיבות הלחם. בסיום, מחלקים לכל תלמיד כרטיס פעילות יצירתית או מקרינים אותו על הלוח הפעילות מבטאת כיצד ההלכות מדגישות את חשיבות הלחם – המשך למסקנה.

<< תצפית "המוציא כהלכה" מדריך למורה להפעלה - הלכות בציעת הפת (פרק ג') / עמוד 4 >>

נספחים, הכנה ואביזרים

ציוד נדרש:

- נטלה, מגבת, לחמניה גדולה/פלסטיק, מלח, סכין חד-פעמי (להדגמה בזמן הלמידה; אם מורכב – אפשר פנטומימה), טוש מחיק למשקיפים.
- ספר הלכות והליכות
- דף לציור וטושים לעיטור

נספחים:

- ◇ נספח 1 - תמונות פה רגליים ושעון - להקרין על הלוח.
- ◇ נספח 2- כרטיסי שלבים:
- כרטיסי שלבים (גזורים) בהגדלה - להדגמה ולתלייה בכיתה
- עותק אחד A4, גזור, לכל קבוצה (לפי מספר הקבוצות)
- ◇ נספח 3 – שלושה "כרטיסי שאלות" -הלכות בציעת הפת וברכת המוציא - עותק אחד לכל תלמיד, לחילופין, ניתן להקרין על הלוח.
- אפשרות: לרמה נמוכה - להדפיס רק את כרטיסים 1,2, לנספח זה מצורף גם **כרטיס תשובות למורה**
- ◇ נספח 4 - * לבחירה- תמונות סוגי לחמים - עותק אחד של כל תמונה, כל תמונה בנפרד (מיועד לקבוצת המתקדמות). מומלץ להדפיס פעמיים ולגזור, כך שבתרגול נרים בכל פעם שני סוגים של לחמים, אם יש כמה קבוצות- עותק לכל קבוצה.
- ◇ נספח 5 - כרטיס פעילות יצירתית - עותק אחד לכל תלמיד.
- לנספח זה יש גם כרטיס חשבון והסבר למורה.
- ◇ נספח 6 - *לבחירה- סמל "אלוף המוציא" - עותק לכל תלמיד. לבנים ולבנות.